

Tugthusfangerne fra Horsens til Gedhus

Lokalitet: For enden af stien, der går langs sportspladsen – med udsigt til Gedhus Plantage.

Baggrund: [Lyden af en stue hvor interviewet foregår – bornholmer, klirren med kaffekopper mv.]

Speak: [Til den første sektion bruges en kvindelig oplæser, resten fortælles af en ældre mand,

der deler sine erindringer]

”[Kvindelig oplæser] I 1897 stod Hedeselskabet bag stiftelsen af et aktieselskab der købte 1000

tønder land af Alheden. Det er gennem mange års arbejde med at grave og plante træer, der

har bevirket at vi har Gedhus plantage. Plantagen har sammen med Myremalm Plantage haft

en meget stor betydning for egnen, og den dag i dag drives der skovdrift i disse skove. Skovene ved Gedhus er i dag ejet af Blicherfonden.

[Ældre mand] Fangerne kom til Gedhus omkring år 1900 for at beplante skovene her omkring.

De boede i et hus, som vi kaldte 'Fangerkolonien'. For at komme derud fra Ilskov by kører man

lidt mod Karup. I første sving drejer man til venstre ad en markvej, som går mod nordvest ind i

skoven. Efter et par kilometer kommer man til et kryds hvor 'Fangekolonien' lå.

'Fangekolonien' blev nedlagt i ca. 1950 og husene eksisterer ikke længere. Men du kan se en

mindsten på stedet, hvis du kommer forbi. Hvis du følger én af de tre markerede vandreture i

Myremalm plantage – den gule rute – kommer du over i Gedhus Plantage og forbi stedet.

Da jeg var dreng i 40erne, husker jeg, at fangerne tit var ude at gå aftentur om sommeren.

Fangerne var nemlig kun i Gedhus om sommeren. I vinterhalvår var de i Horsens. På deres

gåtur kom de tit forbi, hvor vi boede ude på Skåphusmark. De marcherede og sang, og det var

så skønt at høre. Fangerne var også i Ilskov for at spille fodbold engang imellem.

Som ung kom jeg til at kende én dem, og han blev også senere gift med en pige her fra Ilskov

by. Han havde en søster, der senere købte hus her i byen.

Min far arbejdede også i skoven engang imellem, og han fortæller, at der var ca. 20 mand ude i

marken samt 2 betjente. Samtidig var der 2 mand hjemme. De skulle sørge for forplejningen.

Der var også 1 betjent hjemme.

Det kunne også ske, at en af gutterne smuttede. Så blev der skudt 3 skud med en dertil egnet

kanon. Så vidste man, at der var en fange undvejet.

Min far arbejdede engang lige ved fangerboligen hvor de boede. 1 medhjælper skulle hente mælk ved 10.30 tiden på en nærliggende gård. Han fik lov til at gå alene. Hver dag havde han en madpakke med til mig, og den var bedre end de madpakker, bønderkarlene fik med sig på arbejde. Det var jo hårdt arbejde at tilplante heden, så det kunne ikke nytte noget at de kun fik vand og brød – selvom det jo var tugthusfanger... [– Måske er han piberyger? Så kunne det være fint at tage et par hiv og puste ud som exit til dette lydbillede...]